

התמצית, ויבטל מיעוט דם הנפש ברוב דם התמצית!?

ומתריצין: רבי יהודה לטעמיה, דאמר לענין איסור אכילת דם, כי דם התמצית גם הוא קרי [נקרא] "דם", וחייב כרת על אכילתו.

דתניא, אכילת דם התמצית אינה בעונש כרת, אלא רק באזהרה, שנתרבה לאו מיוחד לגבי אכילת דם התמצית, דברי חכמים. רבי יהודה אומר, גם אכילת דם התמצית היא בעונש כרת.

וכשם שלענין איסור אכילת דם סובר רבי יהודה שדם התמצית קרוי דם כמו דם הנפש, הרי גם לענין זריקה על המזבח הוא חשוב כדם הנפש.

ודוחה הגמרא את התירוף: והאמר רבי אלעזר מודה רבי יהודה [הסובר שדם התמצית קרוי דם לענין איסור אכילה כמו דם הנפש], שלענין כפרה, היינו זריקת דם התמצית על המזבח לכפרה, שאינו מכפר. שנאמר "כי הרב, הוא בנפש יכפר" [דברים יב]. מלמד הכתוב כי רק דם שהנפש יוצאה בו, שהוא הדם המקלח תחילה, קרוי דם לענין כפרה. אך דם התמצית שאין הנפש יוצאה בו, אין קרוי דם. ונמצא שאף לרבי יהודה אין דם התמצית ראוי לזריקה!?

ומתריצין: אלא קושיית חכמים היא, שמא דם זה לא נתקבל בכלי ונמצא זורק דם פסול!?²¹

אמר לחן רבי יהודה:

אף אני לא אמרתי שיאסף הכהן את הדם מהרצפה, אלא כשנתקבל הדם בכלי תחילה, קודם שנספך על הארץ.

ומקשינן: והוא, רבי יהודה גופיה, מנא ידע שהדם הנאסף אכן נתקבל בכלי?

ומתריצין: כהנים זריזין הם בעבודתם, ולכן ודאי לנו שהם קיבלו את הדם מכולם, אלא ועבדין הייא, עושים הם עבודתם במהירות, ולכן, לפעמים משתפכין הדמים מהכלי על הארץ. ואם כן, ברור הדבר שהדם שעל הרצפה נתקבל בכלי.

אך עדיין קשה: מכל מקום, כיצד זורק דם זה? והלא "דם התמצית", שהוא הדם המתמצה ויוצא מגוף הבהמה לאחר יציאת דם הנפש של הקרבן, מעורב בו, בדם הנפש השפוף על הארץ. ודם התמצית אינו כשר לזריקה אלא רק דם הנפש, המקלח תחילה. וכיון שרוב הדם שעל הרצפה הוא דם התמצית ורק מיעוטו הוא דם הנפש, הרי אם יאוסף מהדם שבריצפה אל כלי, תהיה בכלי תערובת של מיעוט דם הנפש עם רוב דם

ואסור לזורקו, וכפי שמשמע בדברי רש"י בסוגייתנו.

ובעיקר איסור זה של הקרבת זריקת פסולים, הוכיח המקדש דוד [טז א], שאין זה איסור הנובע רק מחמת העדר המצווה, אלא שיש איסור מיוחד על הקרבת פסולין ואפילו באלו שאינם ברי הקרבה כלל כגון בשר לזריקה.

21. כן פירש רש"י כאן, ובפסחים [סה א] ביאר רש"י את הקושיא, כיון שיש לחוש שמא לא נתקבל בכלי, שוב אין מועילה לו זריקה. והקשו עליו התוס' שם, מה בכך, מכל מקום יזרוק, ותועיל זריקתו לאותם קרבנות שנתקבל דמם בכלי ונספך? ולכך פירשו, שקושיית הגמרא היא כיון שלא נתקבל בכלי, הרי הוא פסול,

ואמרו לו: טעם אחר היה בדבר זה, כי שבח הוא לבני אהרן² שיהלכו עד ארכובותיהן³ בדם הקרבנות.

ומקשינן: כיצד הותרו הכהנים לעבוד באופן שהדם שפוך על הארץ? והא דם, הרי הדם שעל רצפת העזרה הוי חציצה בין רגליהם של הכהנים העובדים לבין רצפת העזרה! והרי צריך הכהן העובד לעמוד על רצפת העזרה ללא חציצה, כפי המבואר במשנה לעיל [טו ב]: היה עומד על גבי כלים, פסול!?

ומתריצין: דם — לח הוא, ולא הוי חציצה.

וכמו דתניא בתוספתא במסכת מקואות [פרק ז], לגבי דיני חציצה בטבילה: הדם והדיו והדבש והחלב שהיו על גופו של האדם הטובל, אם היו יבישין חוצצין, אבל אם היו לחין אין חוצצין.⁴

ולכן מתרצת הגמרא תירוץ אחר: אלא, רבי יהודה הולך לטעמיה, דאמר, אין דם מבטל דם. כי הוא סובר ש"מין במינו אינו בטל", ולכך, על אף שרוב הדם בכלי הוא דם התמצית, בכל זאת לא בטל דם הנפש המעורב בו, ומתקיימת הזריקה בדם הנפש שבתוך התערובת.¹

וממשיכה הגמרא לבאר את מחלוקת רבי יהודה וחכמים, בענין זריקה מדם התערובת שעל רצפת העזרה.

שנינו בברייתא: אמר להם רבי יהודה לחכמים: לדבריכם, שאין זורקים את דם התערובת, למה, לשם מה היו פוקקין סותמים את פתחי העזרה בערבי פסחים, ומונעים מהדם לצאת דרך אמת המים לנחל קדרון?

הרי בהכרח, עשו זאת כדי שיוכלו לאסוף הדם מהרצפה, ולזורקו על המזבח!

לבני ישראל, שהרי כל העזרה נתמלאה בדם ובני ישראל עמדו שם, ובאופן זה לא היה צורך לגמרא בהמשך לדחוק שמדובר על הולכת עצים, אלא להעמיד שבני אהרן הלכו על איצטבאות, ובני ישראל בעזרה, ולכך שבח הוא לבני ישראל!?

3. הארכובה היא החלק התחתון של הרגל, מתחת לברך, עד כף הרגל.

4. בביאור הדין שאין הדם חוצץ כתב החזון איש, כיון שאין הלח מפסיק בין הרצפה לכהן הפסקה גמורה, אין זה נחשב הפסק. אולם הביא את דברי הבית יוסף [יורה דעה קצח טו] בשם המרדכי בשם הרא"ם שהטעם שאין הלח חוצץ בטבילה הוא משום שאין הטובל מקפיד עליו.

1. כתבו התוס' [ד"ה אין דם] כיון שזורק תערובת של דם הכשר לזריקה ודם הפסול לזריקה, יש לו לכוון לזרוק את דם התמצית שבתוך התערובת "לשם מים", והיינו כרבי אליעזר, הסובר שבמקום שנתערבו איברי חטאת בעולה, יקטיר את הכל על המזבח, כי אף על פי שאסור להקטיר איברים של קרבן חטאת, אין איסור להעלותם על המזבח אלא אם מעלה אותם לשם הקטרה של איברי חטאת, אבל רשאי הוא להחשיבם כאילו הם עצים ולהקטירם בתורת עצים. והוא הדין בדם התמצית המעורב עם דם הנפש, רואין את דם התמצית כאילו הוא מים, וכך מזים אותו על המזבח.

2. בשפת אמת הקשה, למה נקטה הגמרא דווקא את בני אהרן, היה לה לומר שבח הוא

ומקשינן: מכל מקום, כיצד עבדו הכהנים באופן כזה? והא מיתרוסי היו מתלכלכים מאננייהו, בגדיהם של הכהנים מהדם הרב שעל הרצפה. ותנן, היו בגדיו של הכהן העובד מטושטשין, מלוכלכים, ועבד, עבודתו פסולה?

וכי תימא דמדלו להו, שמא תרצה לומר שמדובר באופן שהגביהו הכהנים את בגדיהם כדי שלא יתלכלכו, הרי אי אפשר לתרץ כך, לפי שאין העבודה כשרה באופן זה!

כי והתניא, נאמר בבגדי כהונה "ולבש הכהן מדו בד" [ויקרא ו]. ולמדנו מכאן שיהיו בגדי הכהנים כמדתו של כל כהן וכהן, שלא יחסר ולא יותיר! והרי כשמגביה הכהן את בגדיו כדי שלא יתלכלכו בדם השפוך על הריצפה, נמצאת מחסרו ממדתו?!?

ומתריצין: מה שאמרנו כי שבח הוא לבני אהרן שיהלכו בדם עד ארכובותיהם על אף שבגדיהם מתלכלכים מהדם, הוא רק בעת הולכת אברים של הקרבן לכבש המזבח, דלאו עבודה היא, ואינה נפסלת במה שנעשית בבגדים מלוכלכים.

ותמהה הגמרא: ולא? וכי הולכת אברים למזבח לא עבודה היא?

והתניא, נאמר "והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה" [ויקרא א]. ההקרה האמורה כאן זו הולכת אברים לכבש המזבח.

הרי שאף זו עבודה?!

ומתריצין: אלא, מה שאמרנו כי שבח הוא לבני אהרן שיהלכו בדם, היינו רק בעת הולכת עצים למערכה, דלאו עבודה היא, ואינה נפסלת כשנעשית בבגדים מלוכלכים.

ומקשינן: ומכל מקום, מאחר והיתה העזרה מלאה בדם, לעבודה היכי אזלי, איך היו הכהנים מהלכים בעזרה לצורך עבודתם בלי שיתלכלכו בגדיהם?

ומתריצין: אזלי איצטבני, הילכו על איצטבאות שהיו שם, והיו אלו איצטבאות גבוהות, הבנויות אבן. ומה שאינן מהוות חציצה בין הכהנים לרצפת העזרה, הוא משום שהיו בנויות מהרצפה, והן חלק ממנה.

והקשה, שדבר זה שייך רק בחציצה לטבילה, כאשר הדבר הלח נמצא על גוף האדם אינו נחשב כחציצה לטבילה אם הטובל אינו מקפיד עליו. אבל דם הנתון על הרצפה, וחוצץ בין כף רגל הכהן ובין רצפת העזרה, כיצד שייך בו הטעם שאינו מקפיד, והרי צריך שיעמוד הכהן על הרצפה, ואם חוצץ הדם, הרי הוא אינו עומד עליה. ועוד, הרי כאן החציצה היא ב"כולו", שכל כף הרגל אינה דורכת על רצפת העזרה כתוצאה מחציצת הדם. ו"חציצה בכולו" נחשבת

לחציצה אף באינו מקפיד עליה?!

5. כתבו התוס' [ד"ה והתניא], שקושיית הגמרא היא רק לפי השיטה הסוברת לעיל [יח ב] שעל ידי הפשלת הבגד נחשב הדבר כאילו חתכו, ולכך שאלה הגמרא שאין הבגד כמידתו. וכתב השפת אמת, שבנדון דנן, אף מי שאינו סובר כן, יתכן לו לסבור שפסול בהפשלה זו, מאחר ואי אפשר לו לעבוד ללא שיגביה בגדיו, ומוכרח לעשות זאת בכדי למנוע מהבגד להתלכלך. מה

מתניתין

מחשבת פיגול המפגלת את הזבח, היא רק כאשר חשב העובד לאכול את בשר הזבח או להקריבו חוץ לזמנו או חוץ למקומו בדברים הראויים לאכילה ולהקרבה, ובשיעור הראוי להקרבה.

במשנה הזאת יבארו פרטי דינים השייכים לכלל הזה.

א. **השוחט את הזבח** וחישוב בעת השחיטה **לאכול** ממנו חוץ לזמנו או חוץ למקומו **דבר שאין דרכו לאכול** מחמת שאינו ראוי,⁶ או מחמת שאינו מיועד לאכילה [וכגון דבר המיועד להקטרה], וכן אם חישוב להקטיר ממנו חוץ למקומו או חוץ לזמנו **דבר שאין דרכו להקטיר**, כשר הזבח. **ורבי אליעזר פוסל**.⁷

ב. וכן אם חישוב **לאכול** חוץ לזמנו או חוץ למקומו **דבר שדרכו לאכול**, וכן אם חישוב להקטיר חוץ לזמנו או מקומו **דבר שדרכו להקטיר**, אלא שחישוב על אכילה והקטרה של **פחות מבזית**, כשר הזבח, ואינו נפסל אלא במחשבת אכילה או הקטרה של שיעור כזית.

ג. ואפילו אם חישוב **לאכול כחצי זית** חוץ לזמנו או מקומו, ולהקטיר **כחצי זית** באופן כזה, כשר הזבח, לפי שאין מחשבות אכילה והקטרה **מצטרפין** לשיעור כזית כדי לפסול את הזבח.⁸

ד. **השוחט את הזבח** במחשבה **לאכול כזית מן העור**, ומן הרוטב, ומן הקיפה היינו תבלין ודק שבבשר השוכן בשולי הקדרה, ומן האלל, גיד הצואר, שהוא קשה ואינו ראוי לאכילה, ומן העצמות ומן הגידין ומן

שאיין כן במקום שהבגד ראוי להשתלשל עד למטה, ומגביהו, אין פסול בהגבהה זו.

6. המנחת חינוך [קמד ב] מסתפק, אם חישוב על אכילת דבר הראוי לאכילה, שיאכלנו שלא כדרך אכילתו, אם פיגול, כי יתכן לומר כיון שבדין מחשבת פיגול נאמר בתורה "ואם יאכל יאכל" הרי שכשם שבמאכלות אסורות אינו עובר על אכילה שלא כדרכה, הוא הדין בזה צריך שיחשב על אכילה כדרכה.

7. המקדש דוד [סימן ל"ג, צב א] חוקר, לשיטת רבי אליעזר הסובר שמחשבת אכילת אדם בדבר המיועד למזבח מפגלת, מה הדין אם יחשב לשותות את דם הזבח לאחר שקיעת החמה, שביחס לדין הזריקה הוא לאחר הזמן, ואילו

ביחס לדין אכילת האדם שאותה חישוב עדיין הוא בתוך הזמן, האם דנים על פי האכילה שאותה חישוב ולא יתפגל כיון שלא חישוב לאכול חוץ לזמן, או שדנים על פי מה שהדבר שעליו חישוב מיועד, וכיון שהדם מיועד לזריקה הרי שיש כאן מחשבת אכילה חוץ לזמנו ויתפגל. והוסיף, שאם דנים על פי מה שהדבר שעליו חישוב מיועד, הרי שבקדשים קלים כאשר מחשב להקטיר למחר את הבשר שעומד לאכילה לא יהיה פיגול, כי אמנם חישוב על חוץ לזמן הקטרה אבל היות ומחשבתו היתה על הבשר, שמיועד לאכילה, וזמן אכילתו היא לשני ימים, נמצא שלא חישוב מחוץ לזמן אכילת הבשר.

8. כתב הקרן אורה, אף על פי שכבר השמיענו התנא [לעיל כט ב] דין זה, חידש כאן, שאפילו

בהמה נקבה מעוברת, וחישוב לאכול ממנה את השליל [העובר שבמעיה], או את השיליא [שק עור העוטף את העובר במעי אמר] בחוין, לא פיגול, כיון שהעובר והשיליא אינם גוף הזבח. וכן המולק את התורין במחשבה לאכול ביציהן שבתוך מעיהם בחוין, לא פיגול, משום שאינם גוף הקרבן.

ו. חלב הנמצא בדדי¹² בהמת המוקדשין בעת זביחתה, וביצי תורין הנמצאים בגוף התורים בעת מליקתם, אין חייבין עליהן, על אכילתן משום פיגול ונתר, ולא חייב אדם טמא האוכלם, משום שאינם זבח.¹³

הקרנים ומן הטלפים, שכל אלו אינם ראויים לאכילה,⁹ וחישוב לאוכלם חוין לזמנו או חוין למקומו, כשר הזבח. וכל אלו¹⁰ אין חייבין עליהן משום פיגול. שאם באו מקרבן שהתפגל מחמת מחשבת אכילה או הקטרה חוין לזמנו, ואכל מהם, אינו חייב כרת כדין האוכל פיגול, ולא משום נותר, שאם באו מבשר קרבן שעבר זמן אכילתו ואכל מהם, אינו חייב כרת¹¹ כדין האוכל נותר, ולא משום טמא, שאם באו מקרבן כשר ואכלם טמא, אינו חייב כרת כדין טמא שאכל את הקודש.

ה. השוחט את המוקדשין וכגון קרבן שהוא

[שם יח כב] תמה על דבריו, שהרי בכל מאכלות אסורות כגון נבלה וטרפה, אין חייבים אלא על אכילת הבשר, כפי שכתב הרמב"ם [מאכלות אסורות ד יח] שאם אכל בהם מן העור והעצמות וכו' אף על פי שהוא אסור, פטור. ולגבי רוטב, כתב הרמב"ם [שם טו א ב] שאין חייב אלא אם היה בו טעמו וממשו, וכיצד העלה המשנה למלך שיתחייב בזה משום פסולי המוקדשין? ובמקדש דוד [טז ו] כתב, שהטעם בכל אלו אינו משום שאינם ראויים לאכילה, אלא מפני שאין הם מגוף הזבח, ולכך אף מלקות אינו חייב על אכילתם.

12. כן פירש רש"י. והרמב"ם [פסולי המוקדשין יח כב] בהביאו את כל אלו הדברים שאין חייב עליהם משום פיגול, נותר וטמא, לא כלל בהם חלב שבמוקדשין. ועיין באור שמח.

13. כן פירש רש"י. ולעיל לגבי שליל ושליא שאינם מפגלים כתב, שאין הם גוף הזבח. וכתב הקרן אורה, ששליל יש לו דין זבח, ונאכל ליום ולילה כדין הזבח עצמו, ולכך אם אכלו בזבח שנתפגל חייב, כפי המבואר בגמרא. אלא שמכל

רבי אליעזר הפוסל במחשב להקטיר דבר המיועד לאכילה, או לאכול דבר המיועד להקטרה, מכל מקום מודה, שאין מחשבת אכילה והקטרה מצטרפות.

9. בטעם דין זה כתב הרמב"ם בפירושו המשניות: שכל אלו הדברים, אף על פי שנאכלים, אין חוששין להם ואין סומכים להם לאוכלם. וכן עולה מדבריו ביד החזקה [פסולי המוקדשין יד ז] שכתב: הואיל ואינם חשובים, נקראים דבר שאינו ראוי לאכילה לענין הקרבנות.

10. הקשה האור גדול [בפירושו על המשניות], לשיטה הסוברת טעם כעיקר, מדוע אין חייבים על אכילת הרוטב הרי זה כמי שאכל את גוף הבשר!?

11. המשנה למלך [פסולי המוקדשין יח ז] מצדד לגבי נותר ופיגול, שהאוכל בהם מדברים שאינם ראויים לאכילה כגון העור או הרוטב, הרי זה לוקה משום אכילת פסולי המוקדשין, הנלמד מ"לא תאכל כל תועבה". ובאבן האזל

גמרא

אמר רבי אלעזר:

א. פיגל בזבח על ידי ששחטו במחשבת אכילה או הקטרה חוץ לזמנו, נתפגל בכך אף השליל, העובר שמעי הזבח, והאוכל ממנו חייב כרת משום אכילת פיגול. כי סובר רבי אלעזר כיון שעובר הוא "ירך אמור", הרי גם השליל נחשב גוף הזבח וחייבים עליו משום פיגול. אבל לעומת זאת, אם פיגל בשליל, ששחט את הזבח במחשבה לאכול מהשליל חוץ לזמנו, לא נתפגל הזבח, ואף לא השליל עצמו. כי מאחר והוא דבר שאין דרכו לאכול,¹⁴ שרוב האנשים אינם אוכלים אותו, אין מחשבת אכילתו מועילה לפגל.

וכמו כן, אם בשעת מליקת העוף פיגל באלל

[גיד הצואר], על ידי שחישב לאוכלו חוץ לזמנו, נתפגל העוף, כיון שאלל העוף אינו קשה כאלל בהמה, וראוי הוא לאכילה מחמת רכותו. ומכיון שנתפגל העוף במחשבת האלל, נתפגלה גם מוראה [הזפק של העוף]. ועל אף שאינו ראוי לאכילה, בכל זאת חייבין על אכילתו כיון שיש אנשים שאוכלים אותו. אולם, אם פיגל במוראה, לא נתפגל אלל, ואף לא יתר העוף. כי מאחר ואין המוראה ראויה לאכילה, אין מפגלת מחשבת פיגול על אכילתה חוץ לזמנה.¹⁵

ב. פיגל באימורין של פרים הנשרפין, על ידי ששחטם במחשבה להקטיר אימוריהם חוץ לזמנם, נתפגלו פרים, והאוכל מבשרם חייב כרת.¹⁶ אבל, אם פיגל בפרים הנשרפים

[עמוד ב] את דברי רבי אלעזר, ממה שלא נכללו השליל והשליא בדין חלב המוקדשין וביצי תורים שאין חייב עליהם.

15. כן פירש רש"י. והתוס' כתבו, כי אפילו אם היה המוראה ראויה לאכילה, לא היה מפגל, משום שדינה להיות מושלכת לבית הדשן, ואין בה לא אכילת אדם ולא אכילת מזבח, והרי היא כבשר פרים הנשרפים שאינם מפגלים, כפי שמבואר בסמוך. וכתב הרש"ש, שהתוס' פירשו כן לשיטתם [בד"ה פיגל באלל] שמדובר כאן בעולת העוף אשר בה אין המוראה נאכלת. אבל רש"י סובר שמדובר בחטאת העוף, אשר בה נאכלת המוראה ואינה מושלכת אל בית הדשן, ולכך פירש שהוא משום שאינה ראויה לאכילה.

16. כן כתב רש"י. אולם הרמב"ם [פסולי המוקדשין יח ח] כתב, שבשר חטאות הנשרפות

מקום אינו גוף הזבח, ולכך אינו מפגל את הזבח. ומה שאין כן חלב המוקדשין וביצי תורים, שאין להם דין זבח כלל [ורק איסור מעילה בלבד יש בהם], ולא שייך בהם דין פיגול, אף לא לענין אכילה. אכן בחדושי רעק"א מבואר שאין חילוק בדבר זה.

14. כן כתב רש"י. וכתב השיטה מקובצת, כיון שלגבי פיגל במוראה, המובא בהמשך הגמרא, יש לפרש שהוא דבר שאינו ראוי לאכילה, הרי אף בשליל ושליא יש לפרש כך. ולא כפי שפירש רש"י במשנה שליל ושליא אינם מפגלים משום שאינם גוף הזבח. וכן כתב בחדושי רעק"א, שאם היה הטעם בשליל ושליא שאינם מפגלים משום שאינם גוף הזבח, הרי לא היה מתחייב על אכילתם בזבח שנתפגל, וכמו חלב שבדדי הבהמה וביצי תורים, שאין חייב עליהם משום שאינם זבח, שהרי כך הוכיחה הגמרא לקמן

הנשרפים, רבנן סוברים שנוהג בהם פיגול, ורבי שמעון סובר שאין נוהג בהם פיגול משום שכל קרבן שאינו קרב על המזבח החיצון אין חייבים עליו משום פיגול. ושוים רבנן ורבי שמעון שאם חישוב בעת אחת מעבודות הדם של פרים באכילת פרים למחר, וכן חישוב בשריפתן למחר בבית הדשן [שהוא מקום שריפתם], שלא עשה ולא כלום, ולא נתפגלו הפרים בכך. והטעם, כי מחשבת אכילה אין כאן, משום שחישוב לאכול דבר שאין דרכו לאכול, שהרי דין בשר הפרים להישרף. ומחשבת שריפה, גם היא אינה מועילה לפגל, משום שבדין פיגול הקפידה תורה על מחשבת אכילת מזבח, ושריפה אינה לשון אכילה. [וימה שנאמר לעיל [לא א] שאם חישוב שתאכלהו אש של הדיוט למחר, הרי הוא פיגול, הטעם בזה הוא משום שהוציא מחשבתו בלשון אכילה¹⁷].

על ידי ששחטם במחשבה לאכול מבשרם חוץ לזמנו, לא נתפגלו אימורים, והאוכל מכליותיהם או מיותרת הכבד שלהם [שאינן נשרפות] אינו חייב כרת, וכל שכן שהאוכל מבשרם פטור. כי בשר פרים הנשרפין הוא דבר שאין דרכו לאכול, שהרי דין הבשר הזה הוא להישרף, ולכן אין מחשבת אכילה מועילה בו לפגל. ומה שנקט "לא נתפגלו אימורין", אין הכוונה שרק האימורים לא נתפגלו, אלא משום שנקט "פיגל באימורים נתפגלו פרים" נקט גם בצד הנגדי, "פיגל בפרים, לא נתפגלו אימורים".

ודנה הגמרא: לימא מסייע ליה, האם נאמר שיש סיוע מבריייתא לשיטת רבי אלעזר הסובר שמחשבת פיגול המועילה, מפגלת אף דברים שאין המחשבה בהם מועילה לפגל, כגון שליל ומוראה ובשר הפרים..

דתניא: נחלקו רבנן ורבי שמעון בדין פרים

משום פיגול, כדין כל דבר שאין לו מתירים, וכפי שכתב בזה הרמב"ם שהוא דבר שאין לו מתיר. וכמה שאמר רבי אלעזר בסוגייתנו "פיגל באימורים נתפגלו פרים" פירש הרמב"ם, שאין זה לענין שאם אכל מהבשר יהיה חייב כרת, אלא הכוונה שחל על הבשר שם פיגול, שנפסל מחמת מחשבת האימורים, וצריך שריפה כדין פסולי המוקדשין הנשרפין במקום אחר, ולא במקום שריפת החטאות.

אין חייבין עליו משום פיגול. ותמה באבי עזרי, שהרי מה שמבואר בסוגייתנו [בהמשך הגמרא] שאם חישוב באכילת פרים ובשריפתם לא עשה ולא כלום, היינו רק כשחישוב על אכילת הבשר חוץ לזמנו כיון שדין הבשר להישרף, נמצא שחישוב על דבר שאין דרכו לאכול, אבל וודאי אם פיגל את הזבח על ידי מחשבת הקטרת אימורים חוץ לזמנה, הרי שאף על אכילת הבשר יש לחייבו משום פיגול, וכפי שכתב כאן רש"י!¹⁸

וכתב, שמקורו של הרמב"ם בזה הוא מדברי המשנה האומרת "פרים הנשרפין דמן מתיר את אימוריהן ליקרב", וממה שלא אמרה המשנה שהדם מתיר אף את הבשר להישרף, מבואר, שאין לבשר "מתיר" אלא שזמן שריפתו הוא לאחר זריקת הדם, ולכך, אין חייבים על אכילתם

17. כן פירש רש"י. והתוס' [ד"ה באכילת פרים] כתבו, שבחינם דחק לפרש כן, כיון שדברי הגמרא לעיל עוסקים בדבר הראוי לאכילת אדם שחישוב עליו שתאכלהו אש, ומה שאין כן בזה שלא שייך לא אכילת אדם ולא אכילת מזבח.

ודוחה הגמרא: **לא** תדייק מכאן שאם חישב על האימורים נתפגלו הפרים. אלא כך יש לך לה-ב לדייק: **הא חישב באימורין, נתפגלו אימורין עצמן**. דהיינו יותרת הכבוד והכליות. אבל הבשר אינו מתפגל, שאין מתפגל בגופו של זבח אלא דבר המפגל, ומאחר ואכילת הבשר של פרים הנשרפים אינה נחשבת מחשבת לענין לפגל,¹⁸ הרי אף לענין להתפגל אין היא נחשבת אכילה.

תא שמע ממה ששינונו במסכת מעילה: **פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, מועלין בהן משעה שהוקדשו, ולאחר שנשחטו הוכשרו, נהיו ראויים ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים, שאם נגעו בהם פסלום, וכן**

ומדייקת הגמרא: **מאי לאו**, דווקא אם חישב מחשבת פיגול על אכילת פרים הנשרפים, מודים רבנן שאינו מפגל. **הא חישב באימורים** של הפרים הנשרפים להקטירם חוץ לזמן, בזה חולקים רבנן וסוברים שנתפגלו אף הפרים. כי מאחר ומחשבת הקטרת האימורים הועילה לפגל מחמת היותה מחשבת אכילת מזבח, הרי שנתפגל כל הזבח, ואף הבשר בכלל, וחייבים כרת על אכילתו. ואף על פי שאין מחשבה על אכילת הבשר ראויה לפגל, מכל מקום הבשר עצמו מתפגל הוא. והיינו כשיטת רבי אלעזר הסובר כי על אף שאין המחשבה מועילה בהם לפגל, מכל מקום ראויים הם להתפגל.

שניתן לפגל אף בפרים על ידי מחשבת אכילת אש, היינו רק לפי מה שסברא הגמרא בהתחלה, להוכיח שחל פיגול בפרים [כיון ששייך שיחול בהם דין פיגול, הוא הדין שאפשר לפגל בהם], אבל לדחיית הגמרא, הסוברת שלא נתפגלו הפרים, בהכרח שלא חל בהם כלל איסור פיגול לענין שריפתם, ואף לא על ידי האימורים, ואם כן, ממילא אף אם יחשב על הבשר בלשון אכילת אש לא היה חל איסור פיגול כלל.

ובעיקר ביאור דברי רש"י נתקשה במנחת אברהם, איזה טעם יש במה שאי אפשר לחשב על אכילת פרים מחמת שאינו עומד לאכילה, ואשר הוא כדבר שאין דרכו לאכול, שמשום כך לא יתחייב על אכילתם כרת, כאשר נתפגל הזבח עצמו!?

והביא דברי הגרי"ז שאמר לבאר, שאמנם אם הטעם בדין פיגול בפרים לא נתפגלו האימורים הוא משום שבשר הפר הוא דבר שאין דרכו לאכול, ופיגול אינו אלא במחשב על דבר שדרכו לאכול, הרי שכל זה שייך רק לענין מחשבה בפרים, אבל אין זה סיבה שמחמת כן

18. הקשה טהרת הקודש, הרי מה שמחשבת אכילה על הפרים לא מפגלת, אין זה משום שלא שייך במציאות שתחשב אכילה לענין פיגול, שהרי אם היה מחשב בלשון אכילת אש היה מפגל, כפי שכתב רש"י לעיל [עמוד א ד"ה ושויין]. ורק כאשר מחשב על אכילת אדם או על שריפת אש אינו מועיל, ואם כן, כיצד זה כתב רש"י כיון שאין זו אכילה לענין לפגל כך אינה אכילה לענין להתפגל, והלא בעיקר הדין נחשבת אכילה לענין לפגל! ? וכן הקשה הגרי"ז.

עוד הקשה הטהרת הקודש, הרי אף אימורים עצמם, שאינם ראויים לאכילה, האוכל מהם בזבח שנתפגל, חייב. ואם כן הוא הדין צריך להיות לגבי בשר הפרים, שעל אף שאינם ראויים לאכילה, מכל מקום, אחר שנתפגל הזבח, יהיה חייב על אכילתו! ? וכתב לחלק, שאימורים, מאחר וחל עליהן איסור פיגול לענין הקרבתם, לכן חייב אף על אכילתם. מה שאין כן בשר הנשרף חוץ למחנה, לא חל עליו כלל איסור פיגול, ולכן אין חייב על אכילתו. ומעתה יש לומר, כי מה שכתב רש"י לעיל